

könyve. Egy idevonatkozó feldolgozás — ami nagyon hiányzik — megmutatná, hogy ezek a könyvek azok, melyeket az eddiginél nagyobb mértékben kellene a tanítványaink asztalára letenni. A szülők ilyen irányú nevelése mintha hiányos lenne, kevesen gondolnak arra, hogy az ifjúsági irodalomtól nem csak erkölcsi nevelést várunk, hanem legalább annyira izlésnevelést is.

Féja Géza gondos és esztétikai szempontokat is szem előtt tartó gyűjteményének ezért kétszeres jelentősége van. Azzal, hogy a magyar népi kultúra hamupipőkéjét, a magyar népmesét juttatja el a kis könyvbarátokhoz, nemcsak gyönyörsűséget szerez nekik, hanem izlésüket is kívánatos irányba tereli. Egy-egy gyerekkori olvasmány gyakran az egész életen keresztül végigkísér: akik majd ezt a könyvet olvasgatják, biztosan fogékonyabbak lesznek a magyar népi szellem mélységei iránt és magukénak érzik azokat a törekvéseket, melyek ebben gyökereznek. Maguk a mesék egészséges magyar nyelvükkel, amelyen kiadójuk az eddigi szokástól eltérően, igen helyesen, semmit sem változtatott, az anyanyelvi oktatás hasznos segédeszközei is lehetnek. Abban bizonyosak vagyunk, hogy szeretettel fogják olvasni: a népi és gyermeklélek hasonlósága a mai lélektan előtt eléggé ismeretes.

Az Egyetemi Nyomda mindenkép hasznos szolgálatot tett a könyv kiadásával, csupán azt sajnáljuk, hogy a könyv díszítése ez alkalommal nem a legszerencsésebben történt. Harmos Károly fametszetű képei semmikép sem illeszkednek bele a kötet hangulatába, a fiatal grafikus úgy látszik, nem tudta eléggé magáévá tenni a népmesék világát, technikai tudása is gyenge. Megoldásaiban semmit sem találunk a mesék népi és magyar színezetéből: inkább a századeleji német családi lapok mesterkedő képei jutnak eszünkbe. Pedig ha valahol, akkor a gyerekeknek szánt könyvben a képanyagnak elsőrendű fontossága van.

(*dr. Kratochfill-Baróti Dezső.*)

1. Hekler Antal: A magyar művészet története. (A Magyar Könyvbarátok kiadása. Budapest, é. n. Kir. M. Egyetemi Nyomda.)

2. Szabolcsi Bence: A magyar zene története. (Népszerű zenefüzetek 2. sz. Somló Béla. Budapest, 1934.)

Az a nagy szemléleti megújulás, melyen a történettudományok az utolsó évtizedekben egész Európában átmentek, hosszas részletkutatások után a magyar könyvpiacot is több összefoglaló munkával ajándékozta meg. Az elmúlt évek különösen szép termése volt. Hóman Bálint és Szekfű Gyula *Magyar Történetének*, Farkas Gyula, majd Szerb Antal *Magyar Irodalomtörténeteinek* megjelenése mellett a szűkebb értelemben vett művészettörténet és a zenetörténet terén is kaptunk alapvető összefoglalásokat.

Bizonyos fokig valamennyi említett munka közös nevezőre hozható, egyik sem pusztán adathalmazokat tartalmazó ismeretközlés akar lenni, hanem elsősorban azokat a szellemi áramlatokat vizsgálják, melyek a történeten átvonulnak. A nagyközönség szemével nézve tehát valamennyi új szempontból közeledik problémáihoz, jelenségeket, melyeket eddig

elhanyagoltak, fontosnak talál, viszont sok mindent elhagy, ami eddig a történetet jelentette. Talán nem túlozunk, ha azt találjuk, hogy e könyvek hatása alatt nemsokára sok tekintetben lényegesen megváltozik a magyarság szélesebb rétegeinek önmagáról, múltjáról és ez utóbbiból következően a jövőjéről vallott elképzelése s az újabb történetírás idealista alapjait ismerve, nyugodtan mondhatjuk az is: előnyösen változik meg. És kívánatos lenne, hogy ez a szemlélet az iskolai tanításban is éreztesse hatását. Ennek előfeltétele természetesen az, hogy tanáraink is jól és sok oldalról ismerjék az újabb kutatások eredményét.

A most előttünk fekvő két könyv a maga nemében alapvető összefoglalás, megjelenésükkel a kérdéstről írt régebbi *összefoglaló* munkák fölöslegesek lettek.

Hekler Antal mikor a magyar művészet szintetikus áttekintését tűzte ki feladatául, igen nehéz problémához nyúlt hozzá. A magyar művészettörténet még aránylag fiatal tudomány, egyes területein még az alapvető anyaggyűjtés is hiányzik, ez erősen megnehezíti annak munkáját, aki kérdéshez — mint Hekler teszi — szellemtörténeti szempontból nyúl hozzá. Annak, aki a nagyközönség számára ír, ezenkívül számolnia kell az átlagos olvasó hiányos művészettörténeti ismereteivel is, mert művészeti nevelésünk elmaradottsága miatt sokkal kevesebb előismeretet tételezhet fel azokról, akik az összefoglaló munkát kezükbe veszik, mint a történet- vagy az irodalomtörténetíró. Talán ez magyarázza, de mindenesetre menti a könyv kettős arcát: néha úgy érezzük, mintha kompromisszumos megoldás lenne a nagyobb összefüggéseket kereső szellemtörténeti és a részletekben elvesző pozitivisták módszere között. Célkitűzésének (»új szempontokkal és friss vérkeringéssel új életet és elevenséget vinni a magyar művészettörténet vérkeringésébe«) a barokk művészetet tárgyaló fejezetben tudott legjobban eleget tenni, úgy látszik, ez a sokáig olyan indokolatlanul elhanyagolt kor áll legközelebb hozzá. Igen szép a gótikáról írott rész is, de a XIX. század elejétől már csaknem teljesen adatfelsorolásra szorítkozik, az impresszionizmus utáni áramlatokat egyáltalán nem érinti. Pedig a modern névvel jelzett stílustörekvések egy része is ma már történelem, kívánatos lenne, ha a tanulni vágyó nagyközönség legalább utólag megismerne ezeket a jelenségeket. — Az illusztrációs anyag kiválasztása viszont nagyon jól sikerült, különösen örülünk azoknak az új képeknek, melyek itt jelennek meg első ízben és amelyek jórészt Hekler professzor felfedezései. Így különösen gyönyörűségünkre szolgálhat a zalaszentgróti plebánia templom szép gótikus Madonna szobra. De mindenütt, különösen a részletekben sok újat hoz a könyv, mely művészeti irodalmunknak is kétségtelenül jelentős eseménye és biztos eligazítást nyújt azoknak, akik a magyar művészet ezeréves sorsáról tájékozódni akarnak.

Ha a magyar művészettörténet szintetikus tárgyalását előmunkálatok hiánya miatt nehéz feladatnak találtuk, különösen nehéznek kell találnunk azt a vállalkozást, mely a magyar zenetörténet összefoglaló tárgyalását igéri. *Szabolcsi Bence*, maga tudja legjobban ezt és előljáró jegyzetében meg is említi, hogy a magyar zenetörténeti kutatások eredményeiben »még sok a »talán«, sok a »valószínűség«, sok a »lehetséges«. Épp ezért, ahol

a pozitív eredmények hiányzanak, ott csak a problémák felvázolására szorítkozik. Erre, a sajnos csak »rövid összefoglalásra« égető szükség volt; a régebbi összefoglalások, köztük Fabó Bertalan leginkább közkézen forgó könyve (*A magyar népdal zenei fejlődése*) már régen elavultak és megjelenésük óta merültek fel (elsősorban a népi zenével kapcsolatban) mindazok a kérdések, melyek a szélesebb közönséget is érdeklik, sőt ezt két egymással szembenálló táborra osztották. Szabolcsi Bence, aki már néhány alapvető részlettanulmánnyal gazdagította a magyar zene történetét, egészen mai módszerrel közeledik a kérdéshez, mint címei is mutatják, (Nyugatias udvari kultúra, Magyar Protestáns Korál, Virginiázene, Magyar barokk stb.) tulajdonképpen három szempontból nézi anyagát, első természetesen a stílus, de nem hanyagolja el az esztétikai és szociális háttérrel sem. Az utóbbit különösen szépen vezeti végig tanulmányán és valóban sikerült is neki a magyar zene történetét úgy megírni, ahogy az a magyar közösség életével összefonódik. — Az egységes magyar kultúra zenéjét a magyar népzeneben találja fel, abban a zenében, mely máig megőrizte keleti eredetére mutató sajátosságait. Valaha ez a zene a magyarság minden rétegére kiterjedő közös tulajdon volt, a magasabb osztályok azonban később megfedkeztek róla. A kereszténység elterjedésével megkezdődött az európai zenekultúra intenzív hatása, azóta a magyar zenekultúrának kettős arca van: népi és európai. A könyv tulajdonképpen ezt a kettős arcot vizsgálja, stílusában is mindvégig lebilincselő módon. Nem árt, ha néhány megállapítására pár szóval itt is utalunk. Megtudjuk pl. azt, hogy a cigányzene nagy divatja csak a XIX. század elejétől általános, tehát nem »ősi« magyar zene. Iskoláinkban sajnos, még ma is sok helyen túlságosan énekeltetett népies műzene utolsó állomását pedig a szentimentális helyzetdal, a nagyvárosi szonon és félművelt ponyva közelébe helyezi el. Bartók és Kodály működésének ezzel szemben az a jelentősége, hogy munkásságukban a magyar zene ősi tradícióihoz, a »főútra« tértek vissza.

A könyvnek külön érdeme, hogy a zeneileg kevésbé képzetek számára is érthetően íródott meg. A magyar nyelv és történet tanárai pedig azért forgathatják nagy okulással, mert számos, a tanításban előkerülő kérdést (pl. históriás énekek) is új megvilágításban láthatnak meg.

(*dr. Kratochvíl-Baróti Dezső.*)

Dr. Somogyi József: Tehetség és eugenika. (A tehetség biológiai, pszichológiai és szociológiai vizsgálata.) Eggenberger-féle könyvkereskedés, Budapest 1934. 416 lap. Ára füzve 10 P, kötve 11.50 P.

A Tanárképző Főiskola filozófia- és pedagógia-tanárától jelent meg nemrég e munka, mely korunk legaktuálisabb filozófiai, pedagógiai, társadalmi és világnézeti problémáit tárgyalja. A modern átöröklési elmélet alapján behatóan fejtegeti a lelki átöröklés mibenlétét, szabályszerűségeit, vizsgálatának módszereit. Ismerteti a tehetség és testalkat összefüggéseit, főleg az idegrendszer, a hormonok és a Kretschmer-féle testalkattípusok szempontjából. Részletesen kitér a tehetség és az emberfaj kérdésére, a fajpszichológia módszereire, a főbb emberfajok lelki alkatára. Sokoldalúan tárgyalja a tehetség, főleg az intelligencia pszichológiai mibenlétét, kiala-